

TANITMA

**K. Kuliyev, (1932), Mahtumkulu Sovda Burjuaziyasının İdeoloji, Aşkabat:
Türkmenistan devlet neşriyatı, 65 s.**

Tahir AŞİROV

Giriş

Bu yazımızda, Sovyetler Birliğinin ilk yıllarında Türkmenistan devlet neşriyatı tarafından 1932 yılında yayınlanan Kurban Kuliyev'in "Mahtumkulu Sovda Burjuaziyasının İdeoloji" (Mahtumkulu Ticari Burjuvazisinin İdeoloğu) isimli kitabının tanıtımı ve değerlendirmesi yapılacaktır. Bu kitap, Sovyet Türkmenistan'da tasavvuf meşrepli Mahtumkulu'nun hayatını, düşünce yapısını, dini içerikli şiirlerini ve onun Türkmen halkı üzerindeki etkisini materyalist yöntemle inceleyen ilk önemli çalışmalardan biridir.

Mahtumkulu'nun şiirleri yazıldığı günden itibaren dikkat çekici nitelikte olmuştur. Değişik nedenlerle Türkmenistan'a seyahat edenler ve edebiyatla ilgilenenler Mahtumkulu ve onun şiirinden bahsetmektedirler. Aynı şekilde onun, Sovyetler Birliği zamanında da önemli bir inceleme ve araştırma konusu olduğu görülebilir.

Nitekim Sovyetler Birliği döneminin önemli araştırmacısı Kurban Kuliyev "Mahtumkulu Ticari Burjuvazisinin İdeoloğu" isimli eserinden önce de Mahtumkulu hakkında birkaç yazı kaleme almıştır. O dönemde "Türkmen Medeniyeti" adıyla Türkmenistan'da yayınlanan dergide yazarın şair hakkında seri halinde neşredilen makaleleri örnek olarak verilebilir. Kuliyev bu yazı dizisinde "Mahtumkulu Hakkında" başlığıyla 1929 - 1931 yılları arasında konuyu tartışmaya açmak gayesiyle yazıya dökmüştür. Yazarın, tanıtımını yapacağımız eserin de bu minval üzere yazdığı makaleler çerçevesinde oluştuğunu söylemek mümkündür. Nitekim Kuliyev, eserin girişinde bu konuya şöyle açıklık getirmektedir: "O makaleleri düzenleyip elinizdeki kitapçığı oluşturduğum" (s.5). Bu eser, giriş ve dokuz bölümden oluşan 65 sayfalık bir çalışmadır.

Bu çalışmaya Aga Garrıyev redaktörlük etmiş ve kısa bir önsüz yazmıştır. Garrıyev kaleme aldığı yazıda eserin öneminden şöyle bahsetmektedir: "Öğrencilerin dikkatine sunduğumuz Sayın Kuliyev'in bu "Mahtumkulu Ticari Burjuvazisinin İdeoloğu" adındaki kitabını okuyup bitirdikten sonra Sayın Kuliyev'in bu kitabının büyük bir ilmi hizmet olduğunu ifade etmek ile beraber Sayın K. Kuliyev'i Mahtumkulu konusunu temelden halleden birisi olarak kabul ediyorum. Sayın Kuliyev ilimde partili (Партиной в науке) olduğu için Mahtumkulu konusuna geldiğinde, proletarya isteği yüzünden sınıfsal prensibi sert tutup, Marks – Lenin'in nazari usullerine dayanarak her taraftan, özellikle de tarihi materyalizm nazariyesi bakımından Mahtumkulu'nun zamanesini ve onun eserini analiz (ilmi esasta inceleyerek) ederek, Mahtumkulu'nun ticari burjuvazisinin şairi,

ideoloğu, felsefecisi olduğunu salt ilmi esasınca gerçekler – deliller ile kanıtlamaktadır” (s.3).

Bu çalışmanın en önemli özelliği, Sovyet Türkmenistan’da şair Mahtumkulu’nun şiirlerini Komünist ideolojisi ilkeler bağlamında inceleyen ilk eserlerden biri olmasıdır. Bu konuda Garrıyev, eserin yazılma gayesini şöyle açıklamaktadır: “Sayın Kulıyev’in bu ilmi – siyasi eserinin ortaya çıkmasıyla Mahtumkulu hakkında sınıfsal düşmanların türlü ters inkılabî nazariyeleri (ben burada M. Geldiyev, A.H. Gulmuhammedov ve K.A. Böriyev’in Mahtumkulu’yu proletarya şairi yapacak olan nazariyelerini göz önünde bulunduruyorum) tamamen bitmelidir. Sayın Kulıyev bu eseri Mahtumkulu’yu ideal duruma getirerek, proletarya yabancı ideolojilerin örtüsünü kaldırarak, Mahtumkulu’nun ve onun ideolojisinin proletaryaya karşı çetin bir düşman olduğunu ispat ediyor” (s.3). Önsözde Garrıyev ve eserde ise yazar tarafından dile getirilen fikirler, şairin tamamen ret üzere oluşturulan düşünce yapısıyla ele alındığını göstermektedir. Ancak söz konusu olan diğer yazarların kaygısı hakkında Mahtumkulu’yu ne kadar işlevsel hale getirebiliriz endişesi taşıdıkları söylenebilir.

Ancak Kulıyev eserin girişinde, “Mahtumkulu(‘nun hayatı) hakkında yazılan hiçbir yazı bulunmamaktadır. Bu durum beni haddinden fazla rahatsız etmiştir” şeklindeki beyanıyla şairin hayatı hakkında yazıya dökülmüş bir bilginin olmadığını dile getirmektedir. Bunun devamında ise şöyle demektedir: “Genç okuyucular arasında yaygın olan: Mahtumkulu önceden bilen, zengin ve molla – şeyhlere karşı mücadele eden, fakirlerin tarafını tutan, filan falan” ifadeler gibi Mahtumkulu’yu yanlış düşünen (gençlerin) sözleri de kulağa hoş gelmedi. Ne yaparsın – bu durumdan çıkmaya tek (çare olarak) Mahtumkulu’yu, Marks’ın nazariyesi esas alınarak, ... gençlere anlatmaktan başka yol kalmadı. Bu kitapçık bu durumu göz önüne alınarak yazıldı” (s.5).

Aynı şekilde yazar girişte, dönemden ve kitapta takip edilen usulden kaynaklanan bazı zorluklardan da bahsetmektedir. Nitekim kitabın iki ana güçlüğü olduğunu belirtmektedir. Bunlardan birincisi siyaset ve tarih ilimlerinden az bilgili olan gençlerin kitabı anlamada zorlanacağıdır. Buna bağlı olarak da eserde sistem sıkıntısı olduğuna ayrıca dikkat çekmiştir (s.5).

Kulıyev eserin birinci bölümünü “Mahtumkulu ve onun ideolojisi hakkında” diye isimlendirmektedir. Bu bölümde genel olarak şairin şiirlerinin içeriğini tasvir etmeye çalışmaktadır. Nitekim şairin divanının içeriğini şöyle açıklamaktadır: “Mahtumkulu’nun dinî felsefeyi esas alan eseri, şimdi bizim proletarya edebiyatı alanında geziniyor” (s.7). Yazar, şairin divanının her bir Türkmen’in elinde olduğunu itiraf ettikten sonra, onun biçimsel olarak gerekli olmakla birlikte içerik bakımından sakıncalı olduğunu iddia etmektedir. Nitekim bu konuyu şöyle açıklamaktadır: “Proletarya edebiyatı, Mahtumkulu’nun eserinin işte bu manevi yönünü barındırmıyor. Sadece barındırmamakla kalmıyor, ona karşı mücadele ediyor ve muhakkak onunla mücadele edilmelidir”(s.7). Bu mücadelenin etkin bir şekilde gerçekleştirilebilmesi için, şairin karşısına anti-mahtumkulu ideolojisini koymanın gerekli olduğunu önermektedir.

Ayrıca bu bölümde Mark – Lenin nazariyesiyle eğitim – öğretim gerçekleştirildiğinde, Mahtumkulu ve onun gibi düşünen şairlerin ve yazarların kendiliğinden kaybolacağını ifade etmektedir. Bununla beraber şaire karşı bir propaganda yürütmek, aynı zamanda onun düşünce dünyasına da eleştiri yapmaktır. Çünkü Mahtumkulu’yu tek bir kişi olarak değerlendirmenin doğru olmayacağını, aksine onun düşüncesinin arka planında yatan gerçekler üzerinde genel bir incelemenin gerekli olduğunu şöyle belirtmektedir: “Mahtumkulu sade

bir insan değil, bilakis o İslam dinî felsefesini iyi bilen, bu felsefeye dayanarak yazan ve bu felsefeyi öne çıkaran bir insandır”(s.8).

Bu bölümün devamında eserin, hayatın bir sorununa cevap niteliğinde yazıldığını vurgulamaktadır. Mahtumkulu'nun divanının iki şekilde incelediğini söylemektedir. Nitekim divanın dar ve genel anlamda olmak üzere ele alındığını belirtmektedir. Dar anlamda Mahtumkulu'yu, genel anlamda ise İslam öğretisinin ele alındığını ifade etmektedir. Bunu gerçekleştirmek için ilk olarak anti – mahtumkulu ideolojisini oluşturmanın gerekli olduğunun altı çizilmiş ve teklif edilmiştir. Bu eylemi dört esasta gerçekleştirmenin lüzumlu olduğunu ayrıca belirtmiştir. Mahtumkulu'nun eserini (1) Marksizm zemininde ele almak, (2) bu bağlamda eleştirmek, (3) proletarya edebiyatı geliştirmek ve (4) Marks – Lenin nazariyesini yerli emekçilere yaymak. Çünkü o dönemde bazı yazarlar “Mahtumkulu'yu proletarya şairi” olarak nitelendirmektedirler.

Bu açıklamalardan sonra ikinci bölüme geçmektedir. Bu bölüme başlık olarak “Marks'ın usulü” adını vermekte ve şöyle başlamaktadır: “Mahtumkulu'nun zamanesi” ve onun “etkisi” hakkında yazmadan önce Marks'ın genel fikir – düşünce nazariyesi (теория познания/ bilgi kuramı) hakkında birkaç söz söyleyerek geçelim”(s.11). Bu bölümde, genel olarak Marksizm'in temel öğretilerini ve uygulanabilirliğini açıklamaya çalışmaktadır (s.11-16).

Yazar üçüncü bölümü “Mahtumkulu'nun hayatından hatırdan kalan bölümler” diye isimlendirmektedir. İlk olarak şairin özgeçmişini yazmanın zorluğundan bahsetmektedir. Çünkü şairin hayatını kapsamlı bir şekilde anlatan yazının olmadığını, onunla ilgili var olan bilgilerin ve belgelerin de derlenmediğini ifade etmektedir. Bu konunun da dönemin Türkmen Medeniyet Enstitüsünün yetkisinde, özellikle de onun vazifesi içerisinde olduğunu belirtmektedir. Ayrıca bir bilim adamının bunu gerçekleştirmesinin imkânsızlığını da zikretmektedir. Bundan dolayı sadece sözlü gelenekte var olan bilgiler ile yazmaya mecbur olduğunu açıkça ifade etmektedir. Bu, aynı zamanda Mahtumkulu'nun hayatıyla ilgili ilk yazılı çalışma olma özelliğini taşıdığının da kanıtıdır. Bundan dolayı da bu bölümde Mahtumkulu'nun hayatı hakkında verilen bilgiler ilk yazılı kaynaklardan biri olarak görülebilir. Nitekim yazar şairin XVIII. yüzyılın ikinci yarısında yaşadığını söylemekle hayatını anlatmaya başlamaktadır (s.17). Mahtumkulu'nun dini içerikli şiirlerinin olmasını, yaşadığı dönemin ve yerin etkisiyle olduğunu belirtmektedir. Bunu kıyas yaparak ispat etmeye çalışmaktadır. Ayrıca Mahtumkulu ve onun babası Devlet Memmed Azadi'nin bilim adamları olduğunu ifade etmekle birlikte dönemin din adamlarıyla ters düşüklerini açıklamaktadır.

Bununla birlikte bu bölümde, Mahtumkulu'nun 500 – 600 sayfalık hacimli bir divanından da bahsetmektedir. Ancak onun asıl el yazmasının çoğunun kaybolduğunu, diğerlerinin ise değişik yerlerde bulunduğunu ifade etmektedir. Bunlardan en dikkat çekici bilgi ise, şaire ait el yazmanın Nazar Mammet Magtım adlı bir kişide olduğunu açıklamasıdır. Bunun devamında Mahtumkulu'nun Hive'deki medrese eğitimi hakkında da bilgiler vermektedir. Mahtumkulu'nun medresede sadece dini ilimleri değil, aynı zamanda diğer ilimleri, özellikle de mantık ilmini öğrendiğini anlatmaktadır. Aynı zamanda şairin Arap, Fars ve genel Türk lehçelerini bildiğini de belirtmektedir (s.19).

Bundan sonra yazar Mahtumkulu'nun “İslam mantığını öğrendikten sonra dinî felsefe deryasına – eserine giriyor ve din için dünyayı terk ederek dinciler sınıfına giriyor” diyerek düşünce yapısını analiz etmeye başlıyor (s. 20). Mahtumkulu'nun toplumda “Kur'an ve şariat kanunlarına” aykırı uygulamaları gözlemlediğini açıklamaktadır. Bundan dolayı da konuya vakıf olan bilgin “müderris” aramaya çıkmış olduğunu belirtmekte (s.20) ve aslı Türkmenlerden

olup, Buhara’da iskân eden mürşit Niyazkulu’ya “el verme” (intisap) ile ilgili bilgiler vermektedir. Son olarak da, bu dünyadan evlatsız geçtiğini şiirleriyle açıklamaya çalışmaktadır (s.21).

Eserin dördüncü bölümüne “Mahtumkulu’nun zamanesi ve o dönemdeki sosyal – sınıfsal grupların ilişkileri” ismini vermektedir. Bunun anlamının ve içeriğinin ise, “XVIII. yüzyılda Türkmenlerin (Türkmenistan’ın) tarihi devri ve o dönemdeki sosyal – sınıfsal ilişkileri ile tanışmak” demek olduğunu ifade etmektedir. Gerçekten de, “Mahtumkulu’nun zamanesi – dönemi feodalizm devri oluyor” diyerek belirten yazarın, dönemin sosyal yapısını ve siyasî durumunu kendi bakış açısıyla irdelediği görülebilir (23-33).

Yazar beşinci bölüm olarak tasarladığı yazısının başlığını “Mahtumkulu’nun felsefesinin tarihi kaynağı” şeklinde isimlendirmiştir. Bu bölümde dönemin şaire kadar gelişen düşünce yapısını belirlemeye çalışmıştır. Nitekim yazar, Yunan düşüncesinden, politeizmden monoteizme geçişten ve Platon’un idealizm anlayışından bahsetmektedir. Sonra Platon’un idealizminin İslam dünyasına nasıl yayıldığını şöyle belirtmektedir: “Platon tarafından oluşturulan “idealizm dünyası” ve “cisimler dünyası” Hıristiyan dini aracılığıyla İslam dinine de girdi ve yayıldı” (s. 37). Bu bağlamda şairin düşünce yapısının ve kaynağının altında yatan düşünceyi şöyle beyan etmektedir: “Bundan yaklaşık 125 yıl önce yaşayan Mahtumkulu’nun felsefesi, işte bu İslam dinî felsefesinden ibarettir” (s. 37).

Altıncı bölümün başlığını “Mahtumkulu’nun felsefesi” olarak isimlendirmiştir. Şairin şiirlerini esas alarak düşünce yapısını şöyle açıklamaya çalışmaktadır: “Kısaca ifade edersek, Mahtumkulu’nun felsefesinin esası, ilk Yunan felsefecisi Eflatun (Platon)’da yatıyor. Bu felsefe başta Hıristiyanlığa, Hıristiyanlık dini aracılığıyla İslam dinine, İslam dini aracılığıyla da Mahtumkulu’ya geçiyor – diye söylemiştik” (s.38). Yazarın bu çıkarımında da görüldüğü üzere tarihsel süreci materyalist bakış açısıyla değerlendirmiş olduğu söylenebilir.

Bu bölümde ilk olarak ilim ve felsefe kavramlarını genel bir çerçevede ele almaktadır. Sonuç olarak ise, felsefî düşünceyi genel olarak idealizm (a. Dinî felsefe, b. Ruh – akıl felsefesi) ve materyalizm (Madde felsefesi) olmak üzere iki ana bölüme ayırmaktadır. Bu bağlamda şairin bazı şiirlerini kanıt olarak getirdikten sonra, onun dinî felsefe taraftarı olduğunu açıklamaktadır. Cemiyetin ve tabiatın esasında, yaratılmasında “Eşyanın tüm esasında “Allah” bulunuyor” diyen kimsenin “dinî görüş” veya “ dinî felsefî görüşü” benimseyen birisi olduğunu betimlemektedir. Buna bağlı olarak şöyle devam etmektedir: “Mahtumkulu’nun ifade ettiği tüm sözlerin altında işte bu dinî felsefe bulunuyor, o dini felsefe nazariyesinden ne öte gidiyor ne de geri geliyor, aynı nokta üzerinde bulunuyor” (s.41). Aynı bölümün devamında felsefî akımları açıklamaya çalışmaktadır. Nitekim idealizm (a. Tanrı – Eflatun, b. İlahî güç – Hegel) ve materyalizm düşünce yapısını irdelemekte ve onları sınıflandırmaktadır: 1. Dinî felsefe; ticari zenginlerin ideolojisi, 2. İlahî güç felsefesi; sanayi zenginlerinin ideolojisi, 3. Marksizm felsefesi; proletaryanın inkılabî ideolojisi. Bu tasnife göre şairin düşünce yapısı da, ilk anlayışa girmektedir (s.44).

Eserin düşünce akışına uygun olarak yedinci bölümü “Mahtumkulu’nun ticari burjuvazisinin ideoloğu olması” şeklinde isimlendirmiştir. Şairin şiirlerinin Türkmen toplumunun üzerinde etkin olduğunu şu sözler ile açıklamaktadır: “Mahtumkulu, kendi zamanesinin terakkiperver (програссивный/ilerici) bir şahsı veya başka bir ifade ile ticari zenginlerinin ideolojisini öne süren bir vaiz – nasihatçidir” (s. 45). Bu tarife iki türlü eleştiri yapılmaktadır. Birinci eleştiride iki tür itiraz bulundurmaktadır. Birincisi, şairin zamanında Türkmenler arasında ticari

zenginlerin olmadığıdır. Ancak bunların yüzeysel bir itiraz olduğunu değişik açıklamalar ile ifade etmektedir. İkinci itiraz ise, şairin sadece Türkmen ticari zenginleriyle değil, diğer halkların ticari zenginleri ile ilişki içerisinde olmasıdır. Nitekim “Mahtumkulu... Arap ticari zenginlerinin ideolojisinin Türkmenistan temsilcisi, vaizi ve nasihatçisi” ifadesiyle savını kanıtsamaya çalışmaktadır.

Tarife yapılan ikinci eleştiri ise, Mahtumkulu’yu proletarya taraftarı olarak görmeleridir. Ancak yazar “[Hz.] Muhammed’in ve İslam’ın taktiğini iyi bilen Mahtumkulu”nun proletarya düşünce yapısıyla ilişkisinin olmadığını, aksine tam “merkezi bir ticari zenginlerin devletini kurmak [Hz.] Muhammed’in temel maksadıydı” diyerek onun proletarya taraftarı olmadığını açıklamaktadır. Bu sonuca varılmasının sebebinin de şu sözler ile açıklamaktadır: “Mahtumkulu’nun eserini okuduğunuzda, ona çok yavaş, çok ince, çok hazırlıklı, sert sınıfsal prensip ile Marksizm ve Leninizm nazariyesini esas alarak yaklaşın, değilse, onun bazı biçimsel olarak proleterce, ancak gerçekte, anlam – içeriğiyle tam burjuvazice olan şeytanlı sözleri, sizleri büyük [ihtimalle] yanıltacaktır. Mahtumkulu konusunun temel sorunu da burada yatmaktadır” (s. 53).

Kitabın sekizinci bölümünü “Mahtumkulu’nun eserinde neler yazılmış?” diye isimlendirmiştir. Bu bölümde neleri inceleyeceğini şöyle tarif etmektedir: “Konu, onun (Mahtumkulu’nun) sözlerini tasnif etmek (klassifikatsiya etmek) hakkındadır” (s.54). Sonra ise, Mahtumkulu’nun şiirlerini maddeler halinde sınıflandırarak irdelemeye başlamaktadır.

1. Şairin keramet sahibi olup olmadığı konusudur. Bunun o dönemin bir gerekliliği olduğunu ifade etmektedir. Ancak yazar, kendi döneminde bu gibi “özellikle” ihtiyacın olmadığını ve bu tür “ayrıcılıkların” zamanının geçtiğini zikretmektedir.

2. Mahtumkulu’nun şiirlerinde ticari zenginler eleştirilmektedir. Ancak bunlar eski feodalizm hatalarını düzeltmek bakımından yapılan eleştirilerdir. Özellikle de bunu “İslam dini genel olarak ticari zenginlerin ideolojisi” bağlamında izah etmeye çalışmaktadır.

3. Mahtumkulu’nun eserinde dönemin din adamları başta olmak üzere değişik kesimlere eleştiri getirmekte olduğunu ifade etmektedir. Ancak bu eleştirinin yıkıcı değil, aksine yapıcı olduğunu belirtmektedir.

4. Kıyamet konusudur. Şiirlerinin dini içerikli olduğunu de özellikle kıyamet konusunu işlediğini belirtmektedir.

5. Şiirler ticari zenginleri gözetmektedir. Şairin şiirleri sosyal hayata önem verdiği kadar helal kazançla zenginliğe ehemmiyet vermesi bakımdan dönemin ideolojisine aykırı olduğunun altı çizilmiştir.

6. Terki dünyalık, İslamî gizemcilik, tasavvufî olduğunu açıklamaktadır. Şiirlerin içerik bakımından saf dinî olma özelliği taşıdığını ifade etmektedir.

Eserin dokuzuncu bölümünü “Mahtumkulu’da “büyük” terki dünyalık (monarlık/keşişlik) psikolojisi” adı altında ele almaktadır. Bu bölümde şairi “Mahtumkulu sade bir dinci (inançlı), sade bir İslamcı (Müslüman) değil, belki o aşırı giden (ultra) dinci, aşırı İslamcı (İslamî hayat tarzını uygulamaya çalışan)” olarak nitelendirmektedir. Bunu da şairin değişik şiirlerinden beyitler getirmek suretiyle ispat etmeye çalışmaktadır. Bunun terki dünyalık ile ilgili olduğunu ve şairin terki dünyalık psikolojisinin çok yüksek olduğunu belirtmektedir. Terki dünya psikolojisinin şair üzerindeki etkisini “İslam tasavvufunun Mahtumkulu’ya etkisi” olarak açıklamaktadır.

Kuliyev kitabın sonunda Mahtumkulu hakkındaki düşüncelerini şöyle özetlemektedir: “Baştan itibaren bu yere kadar yazdıklarımızı özetlersek, onda: Mahtumkulu kerameti olmayan, ticari burjuvazisinin isteği – ideolojisi ve

felsefesini barındıran, İslam dinini Türkmenler arasında sağlamlaştıran ve devam ettiren ticari zenginlerinin ideoloğu, siyasetçisi, felsefecisi bir Türkmen'dir" (s.65). Yazarın bu değerlendirmesi yerinde ve doğru bir yaklaşım olarak görülebilir. Nitekim yazar Mahtumkulu'nun "İslam dinini Türkmenler arasında sağlamlaştırmak" istediğini açıklamaktadır. Mahtumkulu'nun şiirlerini okuduğunuz zaman bunun doğru olduğuna kanaat getirebilirsiniz. Bununla beraber onu kutsiyeti olamayan bir düşünür ve eylem adamı olarak betimlemektedir.

Sonuç olarak Kuliyev tarafından "Mahtumkulu Sovda Burjuaziyasının İdeoloji" (Mahtumkulu Ticari Burjuvazisinin İdeoloğu) adıyla Türkmenistan Sovyet Sosyalist Cumhuriyeti zamanında yayınlanan kitap, birçok açıdan önemlidir. Bu dönemde, özellikle de Mahtumkulu konusunda yapılan çalışmalara örnek olarak verilebilir. Ancak eser gayet açıktır ki, dönemin rejim taraftarı ve yöntemi ile kaleme alınmıştır. Bu yüzden eser, dönemin ideoloji kitaplarından biridir. Ayrıca bu eserin, Sovyetler Birliği zamanında Mahtumkulu'nun düşünce yapısını ve şiirlerini materyalizm anlayışı içerisinde değerlendirdiğini söylemekle birlikte onu en doğru bir şekilde anlatan çalışma olduğunu ifade edebiliriz. Bunu yaparken de ilmi bir bakışla dini içerikli şiirleri doğru anlamlandırarak yeni bir materyalist yorumlayıcı yaklaşım modelinin inşasının gerekliliğini savunuyor. Çünkü Sovyetler Birliğinin ilk yıllarında Mahtumkulu'yu Türkmen hayatından soyutlamamak adına onun, ideolojiye uygun bir şair olduğu ifade edilmeye çalışılmıştır. Aksine bu kitap, Mahtumkulu'nun şiirlerinde dile getirdiği düşüncelerin materyalizm düşünce sistemine ve komünist ideolojiye karşıt olduğu savını kanıtsamaya çalışan bir yapıttır.